

BESLUT

2017-05-29

Dnr: 16/02598

SAKEN

Rapport, SVT1, 2016-09-24, kl. 18.00, inslag om en man som misstänkts vara en säkerhetsrisk; fråga om opartiskhet, saklighet och bestämmelsen om respekt för privatlivet

BESLUT

Inslaget frias. Granskningsnämnden anser att det inte strider mot kraven på opartiskhet och saklighet eller bestämmelsen om respekt för privatlivet.

INSLAGET

Inslaget var ett nyhetsreportage som handlade om att en man, NN, som jobbat på Sverigedemokraternas kansli i riksdagen sagt upp sig. I påannonseringen till inslaget sades följande.

Den man som arbetat på Sverigedemokraternas riksdagskansli och pekats ut som en säkerhetsrisk har sagt upp sig. Mannen som kallar sig [NN] uppmärksammade bland annat en, uppmärksammades bland annat sen han gjort en mångmiljonvinst på en affär med en kriminell ryss.

I det följande nyhetsinslaget sades bland annat följande.

(Reporter) – Ekoredaktionen på Sveriges Radio har berättat om [NN] i riksdagen. En historia som gjorde att självaste försvarsministern begärde att Sverigedemokraterna agerar. Och i dag meddelade Sverigedemokraterna i ett pressmeddelande, och utan vidare kommentar, att han slutar. [NN] själv skriver på Facebook att han är ett offer för en svensk hatkampanj i media. [personnamn] är journalist och centermärkt ledarskribent och en av landets mest uppmärksammade skribenter när det gäller säkerhetspolitik. (Journalisten) – Det är ingen hatkampanj det här, det är ett väldigt anmärkningsvärt fall som har så många olika bottnar som nu rullas upp steg för steg med många märkliga omständigheter som gör den här mannen till en, en väldigt tydlig säkerhetsrisk. (Reporter) – [NN] har haft flera olika namn. Han har jobbat på Migrationsverket, på Sveriges Radio och han har erbjudit sina tjänster för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, men framförallt är det en märklig fastighetsaffär med en rysk dömd affärsman som har gjort att han har pekats ut som en potentiell säkerhetsrisk. (Journalist) – Jag tycker att man ska bredda blicken och titta på det här

ur ett europeiskt perspektiv, vi ser i Europa en rad olika rörelser, högerpopulistiska, högerextremistiska som på olika sätt löper in och ut ur varandra som har också en problematiskt förhållande till Ryssland så att det finns ett allvarigare större europeiskt perspektiv i de här frågorna och där backar Sverigedemokraterna från ansvar. (Intervjuande reporter) – Är inte du bara ett offer för en obefogad rysskräck helt enkelt? (Journalist) – Nej, det där är ett väldigt populärt angreppssätt som Kreml har emot människor som är kritiska mot, mot Ryssland, och rysk informationspåverkan, och som den här mannen också använder sig av i, i den här situationen, och vi ser det mönstret att man etiketterar forskare, journalister, opinionsbildare som riktar kritik på det sättet.

ANMÄLAN

Inslaget har anmälts NN som anför följande. NN har blivit felciterad i inslaget. Det framställdes som att NN inte är en del av det svenska samhället då reportern dels påstod att han är rysk, dels att han sagt att han blev offer för ”ett svenskt hatdrev”. Inslaget innehöll grova personliga anklagelser som orsakat anmälaren skada. Då NN aldrig fått bemöta anklagelserna anser han att inslaget även stred mot kravet på opartiskhet.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Television (SVT) anser att inslaget överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet samt bestämmelsen om respekt för privatlivet. SVT anför sammanfattningsvis följande.

Redaktionen sökte anmälaren via Sverigedemokraternas presskontakt men fick beskedet att det troligen inte skulle bli någon kommentar, utöver det som skrivits på Facebook. Meningen ”[NN] själv skriver på Facebook att han är ett offer för en svensk hatkampanj i media” syftade på ett inlägg som tidigare samma dag publicerats på anmälarens Facebook-sida. Där stod bland annat ”Den här hatkampanjen i media som nog saknar motstycke i svensk mediehistoria... har kostat mig mycket”. Sammanfattningen av inlägget hade som syfte att förmedla anmälarens syn på frågan. Därför anser SVT att inslaget inte strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Angående respekt för privatlivet så berörde inslaget anmälarens yrkesverksamhet. I inslaget namngavs anmälaren endast med det namn som är den pseudonym han själv använt som bland annat journalist och debattör i offentliga forum. Något annat namn framkom inte i inslaget. Någon bild på anmälaren visades inte heller.

Om nämnden trots detta skulle anse att anmälarens privatliv kränkts vill SVT peka på det stora allmänintresse som finns i att en anställd vid ett stort politiskt partis riksdagskansli anses vara en potentiell säkerhetsrisk i Sveriges riksdag.

ANMÄLARENS KOMMENTAR TILL SVT:S YTTRANDE

Anmälaren har kommenterat SVT:s yttrande och anför sammanfattningsvis följande.

Anmälaren anser att det är graverande att han inte blev kontaktad av SVT inför sändningen av inslaget. Då nyheten i hög grad handlade om anmälaren personligen var det angeläget att anmälaren gavs möjlighet att komma till tals.

Anklagelserna som fördes fram i inslaget gällde anmälares privata ekonomi samt förhållanden som varit aktuella långt innan hans anställning på Sverigedemokraternas partikansli. Anmälaren ställer sig frågande till att SVT vänt sig till anmälares före detta arbetsgivare i stället för att kontakta honom personligen och anser inte att SVT gjort tillräckliga ansträngningar för att kontakta honom. I stället för att genomföra en intervju med anmälaren valde SVT att förvränga anmälares citat och gav det en annan, kränkande mening.

Vad gäller citeringen av anmälares kommentar på Facebook framgår det enligt anmälaren tydligt att meningarna, vid en jämförelse av den ursprungliga kommentaren och det som SVT utgav vara ett citat, har två helt olika lydelser. Anmälaren använde ordet "svensk" i ett neutralt sammanhang ("svensk mediehistoria"). SVT satte i inslaget ordet i ett sammanhang som fick anmälaren att framstå som en farlig och fientlig utlänning. Denna felcitering, såsom referens till anmälares ursprung, bryter mot principen om alla människors lika värde som ska präglade programverksamheten enligt radio- och tv-lagen.

Vad gäller anmälares privatliv skriver SVT i sitt yttrande att de inte nämnt anmälares riktiga identitet, endast hans journalistiska pseudonym. Anmälaren anser dock att det vid sändningstillfället inte kunde gått SVT förbi att anmälares riktiga identitet spridits brett i media och att det därför var mycket lätt för vem som helst att identifiera honom.

Anmälaren har en aktuell hotbild och skyddade personuppgifter varför uppgifter om hans identitet bör hanteras extra varsamt. Anmälaren ställer sig frågande till hur det kan vara motiverat att inskränka hans privatliv, beröva hans värdighet och möjligheter till försörjning i framtiden på grund av en säkerhetsexperts uttalande. Anmälaren anser att ett inslag som inskränker hans privatliv på det sätt som gjorts på grund av ett ordval aldrig borde sänts.

Anmälaren är även kritisk till att det i inslaget inte görs någon analys av vad en säkerhetsrisk egentligen betyder.

SVT:S TILLÄGGSYTTRANDE

SVT tillägger i huvudsak följande med anledning av anmälares kommentar.

Nyheten om NN:s uppsägning kom till redaktionen via ett pressmeddelande från Sverigedemokraterna. Där hänvisades till deras pressavdelning och det var därifrån redaktionen fick besked om att mannen inte skulle komma med vidare kommentarer. I pressmeddelandet angavs det namn som SVT använt i inslaget.

Den intervjuade journalisten var en extern medverkande och presenterades i inslaget som ”journalist och centermärkt ledarskribent, och en av landets mest uppmärksammade skribenter när det gäller säkerhetspolitik”.

Syftet med journalistens medverkan i inslaget var att sätta händelsen i ett större sammanhang. Enligt nämndens praxis är kraven på opartiskhet och saklighet lägre när det gäller uttalanden från externa medverkande. Journalisten var en extern medverkande med en vidsträckt yttrandefrihet.

I övrigt hänvisar SVT till tidigare angivet yttrande och vidhåller att inslaget inte strider mot bestämmelsen om respekt för den enskildes privatliv eller kraven på opartiskhet och saklighet.

YTTERLIGARE KOMMENTAR FRÅN ANMÄLAREN

Anmälaren har fått möjlighet att inkomma med en kommentar på SVT:s tilläggsyttrande och framför i huvudsak följande.

Det framgår av inslaget att huvudfokus för det inte bara var anmälares avgångsbesked utan hela den så kallade affären. Då fokus för inslaget egentligen var anmälaren som person anser han att det är otillräckligt att hänvisa till att det i ett pressmeddelande stod att SVT skulle ta kontakt med Sverigedemokraternas pressavdelning.

SVT har en skyldighet att vara balanserade i val av externa medverkande. Anmälaren anser att det är väl känt vilka åsikter den intervjuade journalisten har och det var tydligt att han skulle bygga en anklagelse mot anmälaren endast baserad på anmälares ursprung. Journalisten gavs enligt anmälaren stort utrymme att som oberoende expert lufta sina spekulationer med hjälp av så kallad guilt by association. Ingen annan extern medverkande balanserade journalistens uttalanden och reportern kom inte med några befogade motfrågor. På detta sätt framstod journalistens åsikt som etablerad. Detta har orsakat anmälaren en stor publicistisk skada.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet).

Kraven på opartiskhet och saklighet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Med hänsyn till den vidsträckta yttrandefriheten kan kraven ställas lägre i fråga om intervjuade, debattdeltagare och andra så kallade tillfälliga medverkande. Om allvarlig kritik riktas mot en klart utpekad part ska dock den kritiserade få bemöta eller kommentera kritiken. Som regel ska detta ske i samma program eller inslag.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

SVT ska respektera den enskildes privatliv i programverksamheten om inte ett oavvisligt allmänt intresse kräver annat (15 § i sändningstillståndet).

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden konstaterar att inslaget handlade om att anmälaren, som pekats ut som en potentiell säkerhetsrisk, sagt upp sig från sitt arbete på Sverigedemokraternas riksdagskansli.

Opartiskhet och saklighet

Granskningsnämnden konstaterar att de av anmälaren kritiserade uttalandena gjordes av en tillfälligt medverkande för vilken kraven på opartiskhet och saklighet kan ställas lägre än på företrädare för programföretaget. Nämnden anser därför inte att inslaget strider mot kraven på opartiskhet och saklighet på den grunden. Nämnden konstaterar vidare att SVT redovisade anmälares allmänna inställning till mediabevakningen av honom. Inslaget strider därför inte heller på den grunden mot kravet på opartiskhet.

Respekt för privatlivet

Nämnden konstaterar att anmälaren omnämndes i inslaget med ett fiktivt namn som han använt i sin journalistiska roll. Nämnden har tidigare ansett att en redovisning av ett fiktivt namn i samband med publicering av inrångsuppgifter inte utan vidare kan anses strida mot bestämmelsen i 16 § i sändningstillståndet. För att en sådan rapportering ska strida mot bestämmelsen krävs att det fiktiva namnet är känt och i en vidare krets förknippat med en viss person. Nämnden konstaterar vidare att uppgifter förkom om anmälares tidigare anställningar samt att han var journalist och debattör. Nämnden anser att kombinationen av dessa uppgifter innebar att anmälaren rimligen kunde identifieras av en vidare krets. Han får därför anses vara identifierad genom inslaget. Nämnden konstaterar att det förekom uppgifter i sändningarna som var av inrångskaraktär

och anser att publiceringen av uppgifterna i inslaget därför innebar ett intrång i anmälarens privatliv. Med hänsyn till uppgifternas art och omständigheterna i övrigt var intrånget motiverat av ett allmänt intresse. Inslaget strider därför inte mot bestämmelsen om respekt för privatlivet.

Detta beslut har fattats av Henrik Jermsten, Ulrika Hansson, Clas Barkman och Dag Mattsson efter föredragning av Jenny Grass.

På granskningsnämndens vägnar

Henrik Jermsten

Jenny Grass

Originalhandlingen med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.